

I SALÓ MIRADOR

CENT ANYS
DE RETRAT FEMENÍ
EN LA PINTURA
CATALANA

1830 - 1930

A LES GALERIES LAIETANES

CORTS CATALANES, 613

Del 15 al 29 d'abril de 1933

Bal

CENT ANYS DE RETRAT FEMENÍ
EN LA PINTURA CATALANA

I SALÓ MIRADOR

CENT ANYS
DE RETRAT FEMENÍ
EN LA PINTURA
CATALANA

1830-1930

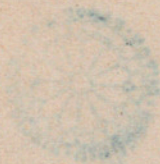
A LES GALERIES LAIETANES

CORTS CATALANES, 613

Del 15 al 29 d'abril de 1933

A.42.371

EN començar la primavera d'aquest any 1933, durant el qual hom ha convingut que sigui commemorat el centenari de la nostra renaixença, ve aquest I Saló *Mirador* a aportar un homenatge als artistes que ens han precedit, de cent anys ençà, en aquest estimat bocí de terra.

Cada temps porta la seva tasca i la seva responsabilitat. I l'actual, per a nosaltres catalans, potser més que cap altra. Sempre hem patit a casa nostra d'una manca de coordinació entre les nostres distintes activitats socials. Aquella unitat i aquell equilibri que tan necessaris ens han d'ésser per perfeccionar la nostra personalitat col·lectiva, s'han donat ben rares vegades entre nosaltres. L'enquadrament dins un sentit de conjunt de tots els elements que col·laboren en aquella personalitat, en una harmonia dins la qual cada un d'ells respongui just a la seva funció, és el que millor ha de servir per fer-nos quedar bé davant del món.

I això s'ha d'aconseguir amb l'estímul i el cultiu en el nostre poble d'un sentiment i una visió ciutadans. Cadascú des del seu lloc pot fer-hi bona feina, i *Mirador*, des del seu, fa la seva tan bé com sap. Es, doncs, amb aquest intent que hem organitzat aquesta exposició. En tal sentit mai ha d'ésser sobrera, de tant en tant, alguna mirada endarrera, envers aquells que treballaren abans que nosaltres, una mirada que pot ésser de gratitud, de rehabilitació, o bé, senzillament, per a confrontar el que ells

feren amb el que nosaltres hem fet, podem o volem fer.

De 1830 a 1930, hem procurat reunir una sèrie de retrats femenins catalans. No tant com les peces de més gran qualitat estètica, hem recercat les més representatives i evocadores. Hem volgut posar davant els ulls del públic un panorama vivent de la societat catalana durant aquest interessant període de la seva història que va des dels inicis del nostre retrobament nacional fins al temps actual.

Per això, res com el retrat femení podia satisfer el nostre intent. El retrat masculí se'ns mostrarà sempre més cosmòpolita, menys característic que el femení, malgrat totes les peculiaritats racials i indumentàries que li puguem observar. La dona — almenys fins a l'acabament del període que hem abraçat per fer aquesta exhibició — ha estat molt més un producte de l'ambient, de la societat, del cercle en el qual neixia i vivia, per raó que aquest fou sempre més reduït, més tancat que aquell en què es movia l'home. L'evocació d'una societat, d'una època, d'un ambient determinat, amb els seus capritxos i les seves manies, els seus gustos i les seves aficions, sempre ens serà més viva i més suggestiva per mitjà d'un retrat de dona que a través d'un retrat d'home.

No hem pensat, de cap manera, de fer una exposició crítica de la pintura catalana durant aquests cent anys, ni menys, tampoc, haver esgotat la matèria — copiosíssima, gairebé interminable —, però sí creiem que hem fet alguna cosa de ben eficient perquè el nostre públic s'adoni d'un grapat de bones coses de les quals gairebé no té ni notícia i que aquesta exposició ha de servir per a promoure alguna atenció cap a un sector ben estimable de les nostres belles arts, per al qual — fora dels seus grans noms — fins avui hi ha hagut un excés de desconsideració.

Amb aquest *I Saló Mirador* — que hem de fer que sigui seguit per altres sobre diferents aspectes de les nostres arts — creiem que hem de contribuir a desempolsar el record d'alguns artistes ben dignes de memòria i admiració, que hauran d'aconseguir, tard o d'hora, l'alta valoració que els pertoca.

En arribar cap als nostres dies, ens hem limitat, per raons ben fàcils de comprendre, als artistes que hem perdut. Podíem haver-hi inclòs, també, els malaguanyats Francesc Vayreda i Marià Llavenera. Però hem jutjat que llur producció forma alguna cosa completament a part — sense que això impliqui cap mena de valoració — de la tònica general del nostre conjunt. No ha estat un oblit. Hem cregut que seríem més justos excloent-los-en que no n'hauríem estat fent-los-hi entrar.

L'espantosa manca de documentació en què ens trobem, en general, sobre la producció i la vida dels nostres artistes, i més especialment dels dels primers temps del segle que hem escollit, ha fet la nostra feina molt difícil i laboriosa. De gran part dels nostres artistes no hi ha inventariat res absolutament i gairebé només es té notícia que un temps o altre van existir, i de les seves obres no se'n troben més que referències indecises. Tot amb tot, ens ha alleugerit la tasca la bona ajuda que hem rebut de totes aquelles persones a les quals ens hem dirigit; les dades que hem demanat ens han estat facilitades quan era possible, amb tota simpatia; les portes a les quals hem trucat ens han estat obertes de bat a bat. Hem trobat arreu cordialitat i bon acolliment, valuoses col·laboracions, desinteressades i entusiastes. Tot això ens ha permès de poder constituir aquesta visió de la nostra societat i de la nostra pintura durant els cent anys que van de 1830 a 1930 que oferim avui al nostre públic.

A part de les persones que han accedit amb tota generositat a prestar-nos les seves obres per figurar en l'exposició, hem de regraciar també a aquelles altres que amb llurs indicacions i amb llur gestió personal han facilitat en gran manera la nostra recerca. Consti, doncs, el nostre agraïment a les senyores Vídua Canals, Maria Guarro Josefa Payerols d'Arderiu, i als senyors Miquel C. Arrau i Roger, Santiago Güell, Manuel Rocamora, Alexandre Cortada, Florentí Taxonera, Maurici Serrahima, Esteve Rabadà, Marcellí Anguera, Lluís Albert de Puig, Lluís Masriera, Salvador Burguet, Ciprià Pagès, Eugeni Miracle, Generós Anyés, Josep Maria Jordà, Feliu Elias, Martí Estany, F. Camps-Ribera, Jaume Mimó, Josep Viladomat,

Marià A. Espinal, Antoni de Ferrater, Francesc Maspons i Anglasell, Joaquim Folch i Torres, Joaquim Borralleras, Pere B. Tarragó, Alexandre de Cabanyes, Domènec Carles, Lluís Plandiura, Josep Llorens i Artigas, Francesc Domingo, Iu Pasqual, Joaquim Vancells, i els «Amics de les Arts» de Terrassa, en la persona del seu president senyor Salvateila, tots els quals han estat per nosaltres uns inestimables col·laboradors.

CATÀLEG

Número	1	—	CABA, ANTONI.
»	2	—	ESPALTER RULL, JOAQUIM.
»	3	—	MIRALLES, FRANCESC.
»	4	—	GÓMEZ, SIMÓ.
»	5	—	VICENS, J.
»	6	—	CASAS, RAMON.
»	7	—	ROSSINYOL, SANTIAGO.
»	8	—	VAYREDA, JOAQUIM.
»	9	—	DAUNAS, HERMENEGILD.
»	10	—	MESTRES, FÈLIX.
»	11	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
«	12	—	MASRIERA, FRANCESC.
»	13	—	ANÒNIM.
»	14	—	TUSQUETS, RAMON.
»	15	—	MASRIERA, FRANCESC.
»	16	—	CABA, ANTONI.
»	17	—	» »
»	18	—	» »
»	19	—	» »
»	20	—	TUSQUETS, RAMON.
»	21	—	ANÒNIM.
»	22	—	MASRIERA, FRANCESC.
»	23	—	LLIMONA, JOAN.
»	24	—	PLANELLA I RODRÍGUEZ, JOAN.
»	25	—	MESTRES, FÈLIX.
»	26	—	MERCADER, BENET.
»	27	—	LORENZALE, CLAUDI.

Número	28	—	GÓMEZ, SIMÓ.
»	29	—	TORRES ARMENGOL, FRANCESC.
»	30	—	GIMFERRER, M.
»	31	—	ROSSINYOL, SANTIAGO.
»	32	—	TORRES ARMENGOL, FRANCESC.
»	33	—	FLUIXENCH, MIQUEL.
»	34	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
»	35	—	FLUIXENCH, MIQUEL.
»	36	—	TORRES ARMENGOL, FRANCESC.
»	37	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
»	38	—	GIMFERRER, M.
»	39	—	TORRES ARMENGOL, FRANCESC.
»	40	—	GÓMEZ, SIMÓ.
»	41	—	TUSQUETS, RAMON.
»	42	—	GÓMEZ, SIMÓ.
»	43	—	» »
»	44	—	FLUIXENCH, MIQUEL.
»	45	—	ESPALTER RULL, JOAQUIM.
»	46	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.
»	47	—	CANALS, RICARD.
»	48	—	» »
»	49	—	» »
»	50	—	GRENZNER, EDUARD.
»	51	—	FERRAN, ANTONI.
»	52	—	SOBERANO, DOMÈNEC.
»	53	—	LORENZALE, CLAUDI.
»	54	—	TORRESCASSANA, F.
»	55	—	ANÒNIM.
»	56	—	ESPALTER RULL, JOAQUIM.
»	57	—	RODES, VICENÇ.
»	58	—	» »
»	59	—	» »
»	60	—	LORENZALE, CLAUDI.
»	61	—	» »
»	62	—	» »
»	63	—	CLAVER, PELEGRÍ.
»	64	—	» »
»	65	—	ESPALTER RULL, JOAQUIM.
»	66	—	CLAVER, PELEGRÍ.
»	67	—	» »

Número	68	—	RODES, VICENÇ.
»	69	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.
»	70	—	ANÒNIM.
»	71	—	ESPALTER RULL, JOAQUIM.
»	72	—	CLAVER, PELEGRÍ.
»	73	—	VERMELL, LLUÍS.
»	74	—	RODES, VICENÇ.
»	75	—	VIDAL, LLUÏSA.
»	76	—	TORRES ARMENGOL, FRANCESC.
»	77	—	SARDA LADICO, FRANCESC.
»	78	—	TORRESCASSANA, F.
»	79	—	CABA, ANTONI.
»	80	—	JUNYENT, SEBASTIÀ.
»	81	—	BORRELL, PERE.
»	82	—	BRULL, JOAN.
»	83	—	CLAPÉS, ALEIX.
»	84	—	CABA, ANTONI.
»	85	—	» »
»	86	—	GRANER, LLUÍS.
»	87	—	FERRAN, MANUEL.
»	88	—	MASRIERA, FRANCESC
»	89	—	JUNYENT, SEBASTIÀ.
»	90	—	PARERA, JOSEP.
»	91	—	FORTUNY, MARIÀ.
»	92	—	BORRELL, PERE.
»	93	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.
»	94	—	ANÒNIM.
»	95	—	GRENZNER, EDUARD.
»	96	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.
»	97	—	» » »
»	98	—	» » »
»	99	—	» » »
»	100	—	FERRAN, MANUEL.
»	101	—	ANÒNIM.
»	102	—	CARBONELL SELVA, MIQUEL.
»	103	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
»	104	—	CARBONELL SELVA, MIQUEL.
»	105	—	TORRESCASSANA, F.
»	106	—	VIDAL, LLUÏSA.
»	107	—	CLAPÉS, ALEIX.

Número	108	—	SERRA, J.
»	109	—	MIRALLES, FRANCESC.
»	110	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.
»	111	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
»	112	—	CARBONELL SELVA, MIQUEL.
»	113	—	MONTORIOL, NARCÍS.
»	114	—	MOLINÉ, M.
»	115	—	FORTUNY, EPIFANI DE.
»	116	—	MESTRES, FÈLIX.
»	117	—	BRULL, JOAN.
»	118	—	MIRALLES, FRANCESC.
»	119	—	BORRELL, PERE.
»	120	—	FERRAN, MANUEL.
»	121	—	FRANCH, J.
»	122	—	CABA, ANTONI.
»	123	—	MESTRES, FÈLIX.
»	124	—	CASAS, RAMON.
»	125	—	» »
»	126	—	VIDAL, LLUÏSA.
»	127	—	CANALS, RICARD.
»	128	—	CASAS, RAMON.
»	129	—	JUNYENT, SEBASTIÀ.
»	130	—	CASAS, RAMON.
»	131	—	» »
»	132	—	» »
»	133	—	» »
»	134	—	» »
»	135	—	» »
»	136	—	CANALS, RICARD.
»	137	—	VAYREDA, JOAQUIM.
»	138	—	CANALS, RICARD.
»	139	—	CASANOVA ESTORACH, ANTONI.
»	140	—	MARTÍ I ALZINA, RAMON.
»	141	—	» » »
»	142	—	SOBERANO, DOMÈNEC.
»	143	—	ARRAU I BARBA, JOSEP.

ANÒNIMS

- N.º 13 SENYORA CARME BUXERES D'ANGLASELL
(oli, cartó, 0'315 × 240).
Propietat: Senyoreta Pilar Maspons i Anglasell.
- » 21 SENYORA RAMONA SERRANO D'APARICIO D'AN-
GLASELL
(oli, cartó, 0'320 × 0'235).
Propietat: Id.
- » 55 SENYORA VICENTA XURIACH DE CARRERAS
(oli, tela, 0'680 × 0'530).
Propietat: Família Carreras.
- » 70 SENYORA CATALINA CASTANYS
(pastell, seda, 0'630 × 0'500).
Propietat: Casa Trinxeria. — Olot.
- » 94 SENYORA TERESA DE SENROMÀ I DE FORTUNY,
BARONESSA D'ESPONELLÀ
(aquarella, paper, 0'190 × 0'140).
Propietat: Senyor Epifani de Fortuny.
- » 101 SENYORETA ZORAIDA BASORA
(oli, tela, 0'670 × 0'540).
Propietat: Senyora Antònia Ill. — Vilanova.

ARRAU I BARBA, JOSEP

- » 46 SENYORA MARIANNA TRIAS DE VENTOSA — 1836
(oli, tela, 0'920 × 0'750).
Propietat: Senyora Ventosa, Vídua Turull.

- N.º 69 SENYORA PAULINA CAPDEVILA
(oli, tela, 0'320 × 0'250).
Propietat: Senyor Miquel C. Arrau i Roger.
- » 93 SENYORA TERESA ROGER, ESPOSA DEL PINTOR
(oli, tela, 0'470 × 0'400).
Propietat: Id.
- » 96 SENYORETA LLUÏSA DE CARAMANY I DE FOXÀ
— 1854
(oli, tela, 0'620 × 0'520).
Propietat: Id.
- » 97 SENYORA JOANA MAIGNON DE TUSQUETS — 1837
(oli, tela, 0'570 × 0'500).
Propietat: Senyor Joan A. Tusquets.
- » 98 SENYORA ROSA VILARDAGA DE NADAL — 1837
(oli, tela, 0'600 × 0'480).
Propietat: Senyor Antoni Claver.
- » 99 SENYORA NICOLASSA DE GALTERO DE CASA-
NOVA — 1853
(oli, tela, 0'930 × 0'740).
Propietat: Família Ugarte.
- » 110 SENYORA LLUÏSA DE CARAMANY DE PUJADAS
— 1862
(oli, tela, 1'950 × 1'300).
Propietat: Senyor Cecili Granada de Pujadas.
- » 143 SENYORA MAGDALENA SAGÀS DE MIQUEL—1840
(oli, tela, 0'620 × 0'510).
Propietat: Senyor Ròmul Miquel.

BORRELL, PERE

- » 81 SENYORETA EMPAR VIVES
(oli, tela, 0'400 × 0'320).
Propietat: Senyora Empar Vives.
- » 92 SENYORA ANTÒNIA GARRIGA
(oli, tela, 0'690 × 0'560, òval).
Propietat: Senyor Joaquim de Trias.
- » 119 SENYORA JOAQUIMA DE MIQUEL I CARBONELL
(oli, tela, 0'440 × 0'360).
Propietat: Senyor Joaquim de Trias.

BRULL, JOAN

- N.º 82 SENYORA MOMPOU
(pastell, paper, 0'300 × 0'220).
Propietat: Senyora Mompou.
- » 117 NENA ANITA FERNÁNDEZ — 1910
(oli, tela, 0'540 × 0'660).
Propietat: Senyor Emili Fernàndez, dit Na-
poleon.

CABA, ANTONI

- » 1 RETRAT DE NENA — 1878
(oli, tela, 0'450 × 0'340).
Propietat: Senyor J. M.ª Bassols.
- » 16 SENYORA ADELAIDA CAMÍN DE SERRAHIMA — 1877
(oli, tela, 1'100 × 0'800).
Propietat: Família Serrahima.
- » 17 SENYORA JOSEFA AMELL DE GASSET — 1884
(oli, tela, 1'800 × 1'020).
Propietat: Senyor Bofill i Gasset.
- » 18 SENYORA MATILDE RICART I GIBERT — 1887
(oli, tela, 1'120 × 0'890).
Propietat: Senyor Felip Ricart.
- » 19 SENYORA SERRA DE BERTRAND — 1875
(oli, tela, 0'660 × 0'550).
Propietat: Senyor Eusebi Bertrand i Serra.
- » 79 SENYORA MERCEDES CAMPANERIA DE TRINXER-
RIA — 1870
(oli, tela, 0'530 × 0'430, òval).
Propietat: Casa Trinxeria. — Olot.
- » 84 SENYORA AGUSTINA QUERALT DE GUAL — 1870
(oli, tela, 0'540 × 0'450).
Propietat: Senyor Adrià Gual.
- » 85 SENYORA BUXÓ DE CABA
(oli, tela, 0'700 × 0'520).
Propietat: Senyor Eusebi Bertrand i Serra.
- » 122 SENYORETA N N
(oli, tela, 0'540 × 0'460).
Propietat: Senyor Carles Junyer.

CANALS, RICARD

- N.º 47 SENYORETA APARICIO
(oli, tela, 1'420 × 1,050).
Propietat: Senyora Aparicio de Garcia Navarro.
- » 48 SENYORA MARIA RICART DE GÜELL
(oli, tela, 1'480 × 0'910).
Propietat: Senyor Santiago Güell.
- » 49 SENYORETA ADELA HURTADO
(oli, tela, 1'100 × 0'840).
Propietat: Senyor Amadeu Hurtado.
- » 127 SENYORA ROSA AMOUROUX DE CANALS
(oli, tela, 0'650 × 0'810).
Propietat: Senyor Antoni Canals.
- » 136 SENYORETA JÚLIA SELLÉS DE CANALS
(oli, tela, 1'060 × 0'740).
Propietat: Senyora Vídua Canals.
- » 138 LA SEVA ESPOSA, DE DOL — 1909
(oli, cartó, 0'680 × 0'520).
Propietat: Senyora Vídua Canals.

CARBONELL SELVA, MIQUEL

- » 102 SENYORA EULÀLIA CAMPRUBÍ DE JOSEP CARBONELL — 1880
(oli, tela, 0'680 × 0'500).
Propietat: Senyor Joaquim Canalias. — Molins de Rei.
- » 104 SENYORA MARIA SELVA DE CARBONELL — 1874
(oli, tela, 0'470 × 0'390).
Propietat: Id.
- » 112 SENYORA TORRES DE FOLCH — 1880
(oli, tela, 0'590 × 0'450, òval).
Propietat: Senyora Vídua Folch.

CASANOVA ESTORACH, ANTONI

- » 139 DESCONEGUDA
(oli, tela, 0'600 × 0'500).
Propietat: Senyor Miquel Rodríguez Filloy.

CASAS, RAMON

- N.º 6 SENYORA N. — 1908
(oli, tela, 1'500 × 1'100).
Propietat: Senyora Vídua Casas.
- » 124 SENYORETA ELISA CASAS — 1888
(oli, tela, 0'400 × 0'320).
Propietat: Senyora Elisa Casas, Vídua Codina.
- » 125 SENYORETA MARIA DE CARALT — 1907
(oli, tela, 0'600 × 0'500).
Propietat: Senyora Vídua de Caralt.
- » 128 SENYORA MONTSERRAT CASAS DE NIETO—1898
(oli, tela, 0'410 × 0'320).
Propietat: Senyor Antoni Rocamora.
- » 130 SENYORA MARIA LLORACH DE FERRATER—1900
(oli, tela, 0'800 × 0'440).
Propietat: Senyor Antoni de Ferrater.
- » 131 SENYORA MONTSERRAT CASAS DE NIETO—1904
(oli, tela, 1'950 × 1'010).
Propietat: Senyor Antoni Rocamora.
- » 132 SENYORA ELISA CASAS DE CODINA — 1895
(oli, tela, 2'000 × 1'010).
Propietat: Senyora Elisa Casas, Vídua Codina.
- » 133 SENYORETA ISABEL LLORACH — 1901
(oli, tela, 1'920 × 0'830).
Propietat: Senyoreta Isabel Llorach.
- » 134 DESCONEGUDA — 1900
(oli, tela, 0'650 × 0'540).
Propietat: Senyor Antoni Rocamora.
- » 135 SENYORETA ELISA CASAS — 1885
(oli, tela, 0'990 × 0'900).
Propietat: Senyora Elisa Casas, Vídua Codina.

CLAPÉS, ALEIX

- » 83 DESCONEGUDA
(oli, tela, 0'720 × 0'540).
Propietat: Senyor Miquel Rodríguez Filloy.
- » 107 SENYORA TERESA MARCÓ D'IBARS
(oli, tela, 1'050 × 0'850).
Propietat: Família Casanellas Ibars.

CLAYER, PELEGRÍ

- N.º 63 NENA ELVIRA SANTALÓ VINYALS — 1834
(pastell, paper, 0'600 × 0'470).
Propietat: Senyor Francesc Carbó Rovirosa.
- » 64 NENA MARIQUITA SANTALÓ I VINYALS — 1834
(pastell, paper, 0'600 × 0'470).
Propietat: Id.
- » 66 SENYORA ROQUER DE CLAYER
(pastell, paper, 0'530 × 0'410).
Propietat: Doctor Baldocki.
- » 67 SENYORA TERESA OBIGERO DE SOLER — 1835
(pastell, seda, 0'630 × 0'480).
Propietat: Senyor Conrad Verdaguer.
- » 72 SENYORA CRISTINA VINYALS DE SANTALÓ—1834
(pastell, paper, 0'600 × 0'470).
Propietat: Senyor Francesc Carbó Rovirosa.

DAUNAS, HERMENEGILD

- » 9 SENYORA ABARCA DE CASAS — 1868
(oli, tela, 1'250 × 0'810).
Propietat: Senyors Casas Abarca.

ESPALTER RULL, JOAQUIM

- » 2 SENYORA ANTÒNIA PLANAS DE COMPTE — 1856
(oli, tela, 0'940 × 0'770).
Propietat: Família Compte.
- » 45 SENYORA ROSINA ESPALTER DE CARRERAS—1856
(oli, tela, 0'770 × 0'630, oval).
Propietat: Família Carreras.
- » 56 SENYORA M.
(oli, 1'000 × 0'800).
Propietat: Senyor Josep M.ª Jordà.
- » 65 NENES JOAQUIMA, MERCÈ, ROSA I GERTRUDIS
CORONAS I ESPALTER.
(oli, tela, 2'100 × 1'350).
Propietat: Família Coronas.

- N.º 71 SENYORA GERTRUDIS ESPALTER RULL DE CORONAS
(oli, tela, 0'540 × 0'430).
Propietat: Família Coronas.

FERRAN, ANTONI

- » 51 SENYORA FRANCESCA FERRAN DE VILA — 1840
(oli, tela, 0'650 × 0'530).
Propietat: Senyor Jaume Massó i Torrents.

FERRAN, MANUEL

- » 87 SENYORA ISABEL LÓPEZ DE GÜELL — 1878
(oli, tela, 1'500 × 0'990).
Propietat: Senyor Santiago Güell.
» 100 NENA ISABEL GÜELL I LÓPEZ — 1877
(oli, tela, 0'560 × 0'480, òval).
Propietat: Senyor Santiago Güell.
» 120 RETRAT DE DONA — 1868
(oli, tela, 0'940 × 0'720, òval).
Propietat: Senyor Lluís Pinyol. — Lleida.

FLUIXENCH, MIQUEL

- » 33 SENYORA EMÈLIA TORRENTS DE MASSÓ — 1863
(oli, tela, 1'020 × 0'770, òval).
Propietat: Senyor Jaume Massó i Torrents.
» 35 SENYORA JOSEFA VILA DE MASSÓ — 1850
(oli, tela, 1'020 × 0'770, òval).
Propietat: Id.
» 44 SENYORA ROSALIA SERRA DE CORTADA — 1854
(oli, tela, 0'770 × 0'690).
Propietat: Senyor Alexandre Cortada.

FORTUNY, EPIFANI DE

- N.º 115 SENYORA BERNARDA DE CARPI DE FORTUNY,
BARONESSA D'ESPONELLÀ — 1870
(oli, tela, 0'610 × 0'490).
Propietat: Senyor Epifani de Fortuny.

FORTUNY, MARIA

- » 91 SENYORA MARIANNA MATEU DE LLOBET
(oli, tela, 0'330 × 0'240).
Propietat: Senyora Vidua Llobet.

FRANCH, J.

- » 121 SENYORA MADRONA CARBÓ DE CASAS — 1851
(oli, tela, 0'910 × 0'780).
Propietat: Senyor Joaquim Casas Carbó.

GIMFERRER, M.

- » 30 SENYORA ANGELITA COMPTE D'ALBERT TER-
RADES — 1859
(oli, tela, 0'900 × 0'700).
Propietat: Senyor Josep M.^a d'Albert i de Des-
pujol.
- » 38 SENYORA DE JORDÀ — 1860
(oli, tela, 0'900 × 0'700).
Propietat: Senyor Carles Jordà. — Figueres.

GÓMEZ, SIMÓ

- » 4 DESCONEGUDA — 1873
(oli, tela, 0'650 × 0'500, òval).
Propietat: Senyor Alexandre Bosch.
- » 28 SENYORA VIDAL — 1873
(oli, tela, 0'740 × 0'530).
Propietat: Senyoretes Marta i Teresa Vidal

- N.º 40 SENYORA AMANDA HAASE DE MASRIERA, EN
VESTIT DE NÚVIA
(oli, tela, 0'740 × 0'590, òval).
Propietat: Senyora Amanda Masriera, Vídua
Roig.
- » 42 SENYORA MONTANER DE DOMÈNECH
(oli, tela, 0'600 × 0'500, òval).
Propietat: Senyor Pere Domènech i Roura.
- » 43 DESCONEGUDA — 1874
(oli, tela, 0'700 × 0'550, òval).
Propietat: Senyor Jaume Carner Romeu.

GRANER, LLUÍS

- » 86 SENYORA DE RAIMOND CASELLAS — 1894
(oli, tela, 0'550 × 0'700).
Propietat: Senyor Manuel Rocamora.

GRENZNER, EDUARD

- » 50 SENYORA TERESA R. D'ANYÉS — 1862
(oli, tela, 0'820 × 0'660).
Propietat: Senyor Generós Anyés.
- » 95 SENYORETA DOLORS GRENZNER FELLNER
(oli, tela, 0'630 × 0'520).
Propietat: Senyor Miquel Barbarà.

JUNYENT, SEBASTIÀ

- » 80 L'ESPOSA DEL PINTOR
(oli, tela, 0'460 × 0'360).
Propietat: Senyor Oleguer Junyent.
- » 89 SENYORA
(oli, tela, 0'470 × 0'350).
Propietat: Id.
- » 129 SENYORA — 1904
(oli, tela, 0'990 × 0'790).
Propietat: Id.

LLIMONA, JOAN

- N.º 23 SENYORETA N
(oli, tela, 0'330 × 0'280).
Propietat: Doctor Sarró.

LORENZALE, CLAUDI

- » 27 SENYORETA MARIANNETA SUGRANYES
(oli, tela, 0'310 × 0'380).
Propietat: Senyor Francesc Maspons i Anglasell.
- » 53 NOIA
(oli, tela, 0'380 × 0'300).
Propietat: Família Rogent.
- » 60 NOIA
(oli, tela, 0'590 × 0'460).
Propietat: Id.
- » 61 SENYORA
(oli, tela, 0'230 × 0'200).
Propietat: Id.
- » 62 SENYORA JOSEFA ROGENT I AMAT
(oli, tela, 0'580 × 0'490, òval).
Propietat: Id.

MARTÍ I ALZINA, RAMON

- » 11 SENYORETA X
(oli, taula, 0'270 × 0'200).
Propietat: Senyor Martí Estany i Martí.
- » 34 SENYORA MARIA DE CABANYES I BALLESTER,
GERMANA DEL POETA CABANYES
(oli, tela, 1'400 × 1'700, òval).
Propietat: Família Cabanyes. — Vilanova.
- » 37 SENYORA CONSOL PASCUAL DE MARTÍ CODOLÀ
— 1866
(oli, tela, 1'070 × 0'750).
Propietat: Senyor Manuel Bofill i Lauratti.
- » 103 LA SEVA ESPOSA — 1882
(oli, tela, 0'600 × 0'510, òval).
Propietat: Senyor R. Martí Aguiló.

- N.º 111 NENA PEPITA PAYEROLS CONSTANSÓ — 1884
(oli, tela, 0'410 × 0'310).
Propietat: Senyor Pere Arderiu.
- » 140 RETRAT DE NOIA
(oli, tela, 0'600 × 0'450).
Propietat: Senyor Joan Sala.
- » 141 LA FILLA DEL PINTOR
(oli, tela, 0'600 × 0'500).
Propietat: Senyor Joan Valentí.

MASRIERA, FRANCESC

- » 12 RETRAT DE LA SEVA ESPOSA — 1884
(oli, tela, 0'800 × 0'670).
Propietat: Museu de Sant Andreu de Llavaneres.
- » 15 SENYORETA AMANDA MASRIERA — 1886
(oli, tela, 0'610 × 0'500).
Propietat: Senyora Amanda Masriera, Vídua Roig.
- » 22 SENYORA AMANDA HAASE DE MASRIERA — 1885
(oli, tela, 1'000 × 0'800).
Propietat: Id.
- » 88 SENYORA SALSÀS DE BERTRAND
(oli, tela, 0'560 × 0'460).
Propietat: Senyor Eusebi Bertrand i Serra.

MERCADER, BENET

- » 26 SENYORA MERCÈ VERDAGUER I GRAU DE CULÍ
— 1876
(oli, tela, 0'430 × 0'300).
Propietat: Senyors Culí i Verdaguer.

MESTRES, FÈLIX

- » 10 SENYORETA MARIA ROSA PERMANYER
(oli, tela, 0'960 × 0'750).
Propietat: Senyora Vídua Mestres.

- N.º 25 SENYORETA GENOVEVA MESTRES — 1925
(oli, tela, 0'920 × 0'680).
Propietat: Id.
- » 116 SENYORA MATA DE BERTRAND I SERRA
(oli, tela, 1'330 × 0'670).
Propietat: Senyor Eusebi Bertrand i Serra.
- » 123 NENA MONTSERRAT FUXÀ — 1893
(oli, tela, 0'430 × 0'320).
Propietat: Senyor Carles Pirozzini Martí.

MIRALLES, FRANCESC

- » 3 SENYORA BARONESSA BLANQUET
(oli, tela, 1'300 × 0'970).
Propietat: Senyora Madrona Andreu, Vídua Obregón.
- » 109 MLE. GABRIELLE N. — 1876
(oli, tela, 0'360 × 0'270).
Propietat: Id.
- » 118 SENYORETA MIRALLES — 1879
(oli, taula, 0'420 × 0'330).
Propietat: Senyora Carme Miralles, Vídua d'Andreu.

MOLINÉ, M.

- » 114 SENYORA EULÀLIA SALA DE JORDÀ
(oli, tela, 0'800 × 0'650).
Propietat: Senyor Josep M.ª Jordà.

MONTORIOL, NARCÍS

- 113 SENYORETA CAROLINA SUNYER
(oli, tela, 0'480 × 0'380, òval).
Propietat: Doctor August Pi i Sunyer.

PARERA, JOSEP

- N.º 90 SENYORA ROSER TOUS DE CULLELL — 1851
(pastell, paper, 0'690 × 0'550).
Propietat: Senyor Jaume Massó i Torrents.

PLANELLA I RODRÍGUEZ, JOAN

- » 24 SENYORA ANNA CARRER DE GALCERAN — 1885
(oli, tela, 0'120 × 0'850).
Propietat: Senyor Celestí Galceran.

RODES, VICENÇ

- » 57 SENYORA ANTÒNIA PLANAS I FERRAN DE COMP-
TE — 1843
(pastell, seda, 0'620 × 0'480).
Propietat: Família Compte.
- » 58 SENYORA TEODORA GIL
(pastell, paper, 0'530 × 0'370).
Propietat: Senyora Elisa Nebot, Vídua de Gil.
- » 59 SENYORA CABANYES, VÍDUA SERRA — 1854
(pastell, seda, 0'620 × 0'480).
Propietat: Id.
- » 68 SENYORA AGNÈS FERRAN DE COMPTE
(pastell, seda, 0'610 × 0'450).
Propietat: Família Compte.
- » 74 SENYORETA ANTÒNIA CASAS I JORDÀ — 1837
(pastell, seda, 0'620 × 0'470).
Propietat: Senyoreta Maria Guarro.

ROSSINYOL, SANTIAGO

- » 7 SENYORETA LLUÏSA DENÍS
(oli, tela, 1'820 × 1'000).
Propietat: Senyora Maria Rossinyol de Planàs.
- » 31 DESCONEGUDA
(oli, tela, 1'000 × 0'800).
Propietat: Senyor Carles Junyer.

SARDÀ LADICO, FRANCESC

- N.º 77 SENYORA TERESA RIBÓ-NADAL DE SALAZAR
— 1904
(oli, tela, 0'510 × 0'410).
Propietat: Senyor Epifani de Fortuny.

SERRA, J.

- » 108 SENYORA MERCÈ GRAU DE SOLER — 1863
(oli, tela, 0'460 × 0'380, òval).
Propietat: Senyoreta Maria Lluïsa Bergé Soler.

SOBERANO, DOMÈNEC

- » 52 SENYORA FELÍCIA LLOBET DE PORTA — 1838
(oli, tela, 0'840 × 0'670).
Propietat: Senyora Vidua Llobet.
» 142 SENYORA MARIANNA MATEU DE LLOBET — 1849
(oli, tela, 1'140 × 0'870).
Propietat: Id.

TORRES ARMENGOL, FRANCESC

- » 29 SENYORA MERCÈ PRUNÉS DE TORRES
(oli, tela, 0'930 × 0'740, òval).
Propietat: Senyor Josep Piera. — Tarragona.
» 32 SENYORA JOSEFA MUNS DE PIERA
(oli, tela, 0'800 × 0'640, òval).
Propietat: Id.
» 36 SENYORA FRANCESCA AURELL DE CASTELLA
— 1867
(oli, tela, 1'000 × 0'770, òval).
Propietat: Senyor Agustí Castella. — Terrassa.
» 39 SENYORA NEUS SAGRERA I AMAT
(oli, tela, 0'870 × 0'700, òval).
Propietat: Senyora Dolors Torrella, Vidua Fernàndez.

- N.º 76 SENYORETA ASSUMPTA CAPARÀ
(oli, tela, 0'930 × 0'670).
Propietat: Senyor J. Tobella Serra. — Terrassa.

TORRESCASSANA, F.

- » 54 LA FILLA DE L'AUTOR
(oli, tela, 0'400 × 0'310).
Propietat: Senyor Joan Valentí.
- » 78 NENA MARIA DE LA MERCÈ ANNA DE DESPUJOL
I SENILLOSA DUSAY I VEDRUNA — 1878
(oli, tela, 0'480 × 0'390).
Propietat: Senyor Josep M.^a d'Albert i de Des-
pujol.
- » 105 RETRAT DE LA FILLA DE L'AUTOR, NENA
(oli, tela, 0'440 × 0'370).
Propietat: Senyor Joan Valentí.

TUSQUETS, RAMON

- » 14 SENYORETA PILAR TUSQUETS MARCET — 1886
(oli, tela, 0'840 × 0'560).
Propietat: Senyor Joan A. Tusquets.
- » 20 SENYORETA RAMONA TUSQUETS MARCET—1886
(oli, tela, 0'800 × 0'560).
Propietat: Senyor Joan A. Tusquets.
- » 41 SENYORETA ANITA SOLER GRAU I DUES AMIGUES
(aquarella, paper, 0'125 × 0'105, òval).
Propietat: Senyoreta Maria Lluïsa Bergé Soler.

VAYREDA, JOAQUIM

- » 8 SENYORA MARIA COELLER DE SAYOLS
(oli, tela, 0'600 × 0'460).
Propietat: Senyor Domènec Carles.
- » 137 SENYORA N N
(oli, cartó, 0'240 × 0'200).
Propietat: Senyor Ivo Pasqual.

VERMELL, LLUÍS

- N.º 73 SENYORA — 1871
(oli, tela, 0'850 × 0'680).
Propietat: Senyor Joaquim Casas Carbó.

VICENS, JOAN

- » 5 RETRAT DE NOIA
(oli, tela, 0'580 × 0'460, òval).
Propietat: Senyor Alexandre de Cabanyes.

VIDAL, LLUÏSA

- » 75 SENYORETA MARTA VIDAL
(oli, tela, 1'800 × 1'390).
Propietat: Senyoretas Marta i Teresa Vidal.
- » 106 SENYORA MANUELA VIDAL
(oli, tela, 0'470 × 0'380).
Propietat: Id.
- » 126 LA MARE DE L'AUTOR
(oli, tela, 0'240 × 0'200).
Propietat: Id.

DADES BIOGRÀFIQUES

ARRAU I BARBA, JOSEP

Neix a Barcelona en maig de 1802. En l'Escola mantinguda per la Junta de Comerç estudia pintura, matemàtiques i ciències naturals. En 1819 li és concedida una pensió, per cinc anys, d'una pesseta diària, pensió que li és prorrogada per un any més. Havia començat la carrera del notariat, però l'abandona i, protegit pels germans Brocca, marxa a Milà, en 1831, per perfeccionar-se en els estudis artístics. Torna al cap d'un any a Barcelona, i l'encàrrec de la Junta de Comerç d'un retrat de Ferran VII el decideix a anar a Madrid, on pintà també altres individus de la família reial. En 1834 la Junta de Comerç el nomena professor de dibuix. En 1835, en un concurs per a l'erecció d'un monument a Isabel II, l'Academia de San Fernando premia el seu projecte. El mateix any és nomenat individu de la comissió artística científica creada per recollir les biblioteques, els arxius i objectes d'art dels monestirs suprimits. En 1838 és comissionat per informar el Govern sobre els edificis públics de Barcelona, dignes d'ésser conservats per llur interès històric o artístic. En 1846 rep el títol de llicenciat i de doctor en ciències. Entre 1836 i 1857 presenta moltes teles en diferents exposicions de Barcelona i a la Universal de París. Altrament fou soci de número o individu de la Real Academia de San Fernando, de la de Ciències Naturals i Arts de Barcelona, de l'Econòmica Barcelonesa, de la d'Amics del País, de

l'Arqueològica de Tarragona, etc., etc. I encara escriví un gran nombre d'articles, de memòries, d'obres de viatge i de caràcter científic i literari. Morí a Barcelona l'11 de gener de 1872.

BORRELL DEL CASO, PERE

Neix a Puigcerdà en 1835. Traslladat a Barcelona, és deixeble, a l'Escola de Belles Arts, de Claudi Lorenzale i de Pau Milà i Fontanals. Es dedicà amb preferència a la pintura de retrats i de temes religiosos. En 1864 funda una acadèmia particular de dibuix i pintura, de la qual és deixeble, entre molts d'altres, Josep Maria Sert. Obté la medalla de segona classe en l'única Exposició Nacional de Madrid en què es presentà. Mor a Barcelona en 1910.

BRULL I VINYOLES, JOAN

Neix a Barcelona en 1863. Es deixeble de Simó Gómez. Als divuit anys aconsegueix un gran èxit amb un quadro d'història, *La tonsura del rei Wamba*, les figures del qual eren de tamany natural. Traslladat a París, es fa una nova educació estètica. El seu guia és Collin. Després s'orienta vers Renoir, però bo i emprant una paleta neutra. En 1900 hi obté medalla de tercera classe. Pintà alguns paisatges, encara que la seva especialitat fou la pintura de figures de donzella, fins a mig cos, malencòniques i exsangües, mig influïdes del tema *Poncelleta*, de Simó Gómez, i mig contagiades de prerafaelisme. En les Exposicions Nacionals de Madrid guanyà també una medalla de tercera classe i una de segona. En les internacionals de Barcelona, una de tercera i una de segona. Exerceix la crítica a la revista *Juventut* i la rigor amb què jutja els seus contemporanis l'enemista amb tothom. Tingué taller al Poble Sec, el mateix de Simó Gómez. Morí en 1912.

CABA I CASAMITJANA, ANTONI

Neix a Barcelona en 1838. Rep lliçons de Gabriel Plannella, a l'Escola de Belles Arts. Ingressa, després, a Llotja, on aleshores Pau Milà i Fontanals explicava *Teoria i història de les Belles Arts*. En 1858 es trasllada a Madrid, on ingressa a l'Escola Superior de Pintura, i allí rep lliçons de Frederic Madrazo. En tornar a Barcelona pinta una composició pel sostre del Liceu. Fa una ràpida excursió a Roma. Va a París i ingressa, per concurs, a l'estudi de Gleyre, pintor romàntic que s'inspirava en ideals arqueològics. En 1863 torna a Barcelona. Assoleix el mateix any una pensió de la Diputació de Madrid. A l'Exposició de 1864 obté segona medalla. L'obra és adquirida per l'Estat. En el curs de la seva vida Caba és influït per totes les escoles del realisme allegorista, del decorativisme acadèmic, en fi, per tot allò que fou pintura oficial a les acaballes del segle XIX. S'especialitza a la fi en el retratisme, que és el gènere que millor practica. En 1874 fa oposicions a la càtedra de l'Escola de Belles Arts de Barcelona, en competició amb Simó Gómez, i la guanya. Durant el seu professorat augmenta de tal manera el nombre d'alumnes que el local esdevé insuficient. No troba ambient a Barcelona per la seva pintura decorativa i es dedica al retrat. És, durant molt de temps, el pintor de moda. Mor a Barcelona el 24 de gener de 1907.

CANALS, RICARD

Neix a Barcelona l'11 de desembre de 1876. Es alumne de l'Escola de Belles Arts. Expos a París en companyia de Nonell en 1898 i en els Salons oficials de la mateixa capital en 1897 i 1898. En 1902 és organitzada una exposició de les seves obres a les Galeries Durand-Ruel, de Nova York. En 1906 exposa en el *Salon* de la Société Nationale de París. L'obra és adquirida per la collecció Bosch. En 1907 pren part amb set obres a l'Exposició de Belles Arts de Barcelona i una d'elles és adquirida pel Museu Municipal. Pren part sovint als Salons de Tardor de París i a les Exposicions Nacionals i Internacionals de

Madrid, en una de les quals obté una menció honorífica, i una tercera medalla a Barcelona. Es *sociétaire* del Saló de Tardor de París. Fou un dels fundadors i president del Saló de les Arts i els Artistes. El Museu de Gant adquirí en 1911 una de les seves obres. En els seus darrers temps aconsegueix un gran èxit com a retratista mundà, a Barcelona. El seu art és com una síntesi de l'impressionisme des del punt de vista colorístic, colorisme que aquest pintor exagera a la meitat de la seva carrera i que després atenua en unes harmonies blau-grises de gran distinció i delicadesa. Mor el febrer de 1931.

CARBONELL I SELVA, MIQUEL

Neix a Molins de Rei en 1855. Traslladat a Barcelona, és deixeble d'Antoni Caba, a l'Escola de Belles Arts. Exposa per primera vegada en 1873. Viu alguns anys a Madrid, però gairebé totalment isolat, amb tot i que hi fou ben considerat i la seva pintura hi trobà força bona acollida. Aconseguí èxits molt estimables entre els seus coteranis amb les seves composicions patètiques, de les quals és bona mostra *El retorn*, conservat en el Museu d'Art Modern de Barcelona. Es dedicà també amb bon encert, sense, però, cap ardidesa excessiva i més aviat dins una tònica severa i discretament objectiva, a la pintura de retrats. Pintà també bon nombre de paisatges i composicions de diferents gèneres, entre les quals abunden les de gran tamany. Mor a Barcelona el 14 de març de 1896.

CASANOVA I ESTORACH, ANTONI

Neix a Tortosa en 1847. La vocació que demostra en plena infantesa decideix el seu pare, en 1859, a traslladar llur residència a Barcelona. És deixeble de J. Planella i de C. Lorenzale a l'Escola de Belles Arts. Obté, en 1863, una pensió a Madrid, atorgada pel senyor Vidal i Ribes. Allí és deixeble de l'Acadèmia de Belles Arts. En 1866 hi aconsegueix una medalla de plata. En 1870 guanya una pensió

de la Diputació de Barcelona per anar a Roma. Després de residir quatre anys a Itàlia, es trasllada a París. Es distingí en la pintura de gènere un xic historiada i de petites dimensions, a la manera de Fortuny. També pintà grans quadros d'història; algun d'ells es troba al nostre Museu Municipal d'Art Modern. En aquest gènere sembla més aviat influït de Rosales. El seu color és, però, més clar i més optimista, més bonic que el de Rosales. Dibuixa, compon i pinta amb gran empena. Viu a París fins 1895. Mor a Barcelona el 1896.

CASAS, RAMON

Neix a Barcelona el 5 de gener de 1866. Des de molt nen, es distingeix al col·legi de Carreras, de Barcelona, en la classe de dibuix. Frequentava després l'Acadèmia Vicens. En 1883 es trasllada a París i ingressa a l'acadèmia particular de Carolus Duran. Exposà, al mateix any, al *Salon* dels artistes francesos un autoretrat. Després d'un quant temps de residir a Granada i a Barcelona, torna a París en 1890. Hi exposa un retrat de dona que li val ésser admès com a *associat* en la Societat Nacional de Belles Arts de París, que aleshores acabava de crear-se. A París treballa un quant temps, en companyia de Rossinyol, i pinta un gran nombre d'estudis i de retrats. És un virtuosista de la pinzellada i no té parió en l'art d'harmonitzar la paleta grisa. Fa una llarga excursió als Estats Units. A Chicago i a Nova York obté un gran èxit amb els seus retrats. De retrats al carbó solament, n'ha produït més de 800. Aquests retrats són un prodigi de semblança psíquica i fisionòmica, comparables als de Holbein, però dibuixats amb una major llestesa. El Museu Municipal de Barcelona en posseeix una col·lecció de 200, donatiu de l'autor. Després dels Estats Units visita Cuba, Itàlia, Àustria, Bèlgica i Alemanya i els països balcànics. Obté primeres medalles a Madrid, Barcelona, Viena, Berlín i Munic. Durant algun temps es dedica a la pintura de cartells, en la qual guanya també molts premis. Mor a Barcelona el 30 de febrer de 1932.

CLAPÉS, ALEIX

Neix en 1850 a Sant Genís de Vilassar. Resideix a Reus durant la seva infantesa. Assisteix a l'estudi del pintor Hernàndez. Més endavant, traslladat a Barcelona, és alumne de l'Escola de Belles Arts, on esdevé deixeble predilecte de Lorenzale. Ha decorat el Palau de Güell i ha fet un gran nombre de retrats i d'imitacions de tapisos. Es un pintor efectista, amant del patètic teatral. Per aconseguir aquest fi usa pròdigament dels contrastos i dels esfumats. L'arquitecte Gaudí admirava Aleix Clapés per damunt de tots els altres pintors catalans i castellans. La mort va sorprendre'l mentre decorava algunes de les sales de l'Hospital de la Santa Creu, de Barcelona, en 1920.

CLAVER I ROQUER, PELEGRI

Neix a Barcelona, en 1811. Es deixeble de l'escola mantinguda per la Junta de Comerç. Obté en 1834 la plaça de pensionat a Roma. Fa oposicions a l'Acadèmia de Sant Lluc, de Roma, per proveir la plaça de director de pintura de l'Acadèmia de San Carlos de Mèxic, i les guanya. Un cop a Mèxic, descabdella una gran activitat en el seu càrrec; hi organitza l'ensenyament de les Belles Arts i estableix exposicions anuals de pintura i escultura. Pintà temes bíblics i religiosos, ultra alguns paisatges molt fins, amb figures, de petites dimensions. El seu art és força personal en el panorama de la pintura catalana. El nostre Museu posseeix algunes de les escasses obres que se li coneixen i que cada dia són per totes aquestes raons més recercades. Bona tècnica: les seves obres es conserven bé. Aquests pastells exposats, influïts directament pels de Vicenç Rodes, amb tot i ésser ben estimables, són inferiors als seus olis, que són molt bons. Torna de Mèxic a Barcelona en 1865. Mor en 1880.

DAUNAS, HERMENEGILD

Estudia a Barcelona, Roma i París. S'especialitza en la pintura d'història. Pren part en diferents Exposicions de França. És un pintor que frueix d'un cert predicament durant la seva carrera artística, practicant diversos gèneres i exercint l'ensenyament del dibuix i de la pintura. No es tracta, com podem veure per aquest retrat, d'una personalitat gaire sobresortint, però sí d'un artista honest i sense excessius encaparraments ideològics, pintant bonament el que té al davant, recercant de donar-ho, transformat en pintura, el millor que sap.

ESPALTER I RULL, JOAQUIM

Neix a Sitges el 30 de setembre de 1809. Als tretze anys estudia a Montpeller. Ingressa, en 1828, a l'Escola de Nobles Arts, de Marsella, on guanya diversos premis. En 1829 marxa a París i es fa deixeble del Baró de Gros. En 1833 es trasllada a Roma. Hi estudia anatomia i fa còpies de les pintures més famoses del Museu del Vaticà. Fa, a peu, el viatge de Roma a Florència. A Florència pren part en l'Exposició de Belles Arts de 1839. La premsa italiana li dedica molts elogis. Després de recórrer Itàlia, s'embarca vers Barcelona en 1842, i se'n va a Madrid, on fixa la residència. En 1860 és nomenat professor de l'Escola Superior de Pintura i, més endavant, pintor de cambra. És elogiat per Pedro Madrazo i per Castelar, el qual diu que «posseeix la virtut del geni». Entre els retrats pintats en té un d'Aribau que es conserva al Museu de Barcelona. La qualitat predominant de l'art d'Espalter és el caràcter. Els seus retrats, que semblen ésser l'essencial de la seva obra, són expressions d'aquest punt de vista del caractericisme. Pintor honest, intelligent, delicat i molt coineixedor de l'ofici. Mor a Madrid el 3 de gener de 1880.

FERRAN, ANTONI

Neix a Barcelona en 1786. Estudia a l'Escola de Dibuix mantinguda per la Junta de Comerç, de la qual esdevé, més tard, professor. En 1826 és premiat amb medalla d'or a l'Exposició celebrada a la Llotja. En la que celebra en 1836 el Liceu Artístic i Literari de Madrid, exposa una tela que és adquirida per Maria Cristina. Presenta teles en altres exposicions de Barcelona i en la Universal de París de 1855. El seu art, estimable en molts sentits, fou dedicat a grans composicions. Però allà on obtingué més bons resultats sembla que va ésser en el retratisme. Formà part de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona. Mor en aquesta ciutat en 1857.

FERRAN, MANUEL

Fill d'Antoni. Neix a Barcelona en 1830. Es deixeble del seu pare. Exposà algunes obres a Barcelona i després marxà a perfeccionar-se a París, amb Couture. Presenta obres a diverses exposicions de Madrid i de París i obté diverses medalles. Es jurat de l'Exposició Universal de Barcelona i professor de l'Escola de Belles Arts. Poca cosa sabem d'aquest pintor, el qual, pels retrats que són exposats, sembla important, dotat d'un estil que s'assembla en bona part al de Martí i Alzina, especialment pels de la senyora i la nena Güell (núms. 87 i 100). L'ús del bitum fa creure, però, que no rebria pas lliçons d'aquest i que les semblances poden ésser fortuïtes. Mor a Barcelona en 1896.

FLUIXENCH I TRELL, MIQUEL

Neix a Tarragona en 1820. Estudia a l'Escola de Belles Arts de Barcelona. Assoleix una pensió per a seguir a Roma els seus estudis. Hi resideix molt de temps. En 1860 és premiat amb menció honorífica a l'Exposició de Madrid. En 1862 executa els dibuixos d'una edició del

Don Quijote. En tornar d'Itàlia és nomenat professor de l'Escola de Belles Arts de Barcelona i acadèmic corresponent de l'A. de San Fernando. Pulcre, però sense gaire força ni abrivada. Conegué una bona celebritat fins que envellí. Pintor distingit, correcte i bon caractericista.

FORTUNY, EPIFANI DE

Pintor ben difícil de jutjar per aquesta sola obra, retrat de la seva esposa. No hem pogut trobar rastre de la seva personalitat en les cròniques d'art del seu temps ni del nostre. Els diccionaris d'artistes ni les enciclopèdies no en parlen. Sembla que la seva predilecció no fou precisament el retrat i que, segons informen els seus familiars, es dedicà a diversos altres gèneres. La seva situació social li permeté de treballar sense necessitat de sotmetre's a la mercantilització del seu art.

FORTUNY, MARIA

Neix a Reus, l'11 de juny de 1838. El seu avi primer que ningú va adonar-se de les dots de Marià Fortuny. El fa ingressar, als nou anys, a una escola de dibuix. D'allí passa aviat al taller del pintor Domènec Soberano. En 1852 el vell Fortuny, desitjós de facilitar l'educació artística del noi, se l'enduu a Barcelona. Per mediació de Domènec Tàrradellas li aconsegueix una pensió de 40 pessetes mensuals, gràcies a la qual pot assistir a l'Acadèmia de Belles Arts, on rep lliçons de Claudi Lorenzale i del professor d'estètica Milà i Fontanals. No prou satisfet amb els estudis de l'Acadèmia, recorre els poblets de Catalunya on fa molts estudis del natural. En 1858 guanya una plaça oferta per la Diputació de Barcelona de pensionat a Roma. Ultra els estudis dels museus, pinta molts tipus populars. En 1860 aconsegueix de la Diputació una pensió per anar al Marroc. Torna amb la cartera plena d'apunts, d'estudis i de projectes. En exposar-ho a Barcelona, produeix general admiració. Passa després uns dies a París, i al cap de poc torna

a l'Àfrica. Extingida la pensió de la Diputació, el marit de la reina Maria Cristina l'afavoreix amb una altra que dura fins a 1867. Té, durant aquest temps, taller propi a Roma en l'edifici anomenat *taller del Papa Giulio*. En 1860 va a Madrid, on es casa amb la filla del pintor Madrazo. Torna a Roma on prossegueix activament les seves tasques. La seva vida és molt coneguda. Comença una tela a Roma en 1869, la continua a París i després a Granada i l'acaba finalment altre cop a Roma en 1874. En 1871 fa un viatge a Tànger només que per pendre els apunts d'una làmpara i d'un mobiliari moresc per tal d'ambientar una composició. Mentre treballa al seu estudi de *Los Mártires*, a l'Alhambra, fa diversos viatges a Roma, on, en la seva casa, la Villa Martinori, guarda una valuosa col·lecció artística. A la primavera de 1874 es trasllada a París. Fa una excursió a Londres. Retorna de nou a Roma, al mes de juny. Resideix a Nàpols, passa uns dies en la Villa Arata, de Portici. El 9 de novembre torna a Roma, i mor el 21 del mateix mes. Tres dies després catorze artistes portaven a braços el taüt de Marià Fortuny al cementiri de San Lorenzo. L'art de Fortuny és prou conegut i comentat per a parlar-ne en aquest lloc. El retrat exposat és obra de la seva primeríssima joventut, quan el pintor encetava els seus estudis a Reus, al taller de Soberano, qui certifica l'autenticitat d'aquesta obra. No fou en el retrat on Fortuny descabdellà les seves principals activitats.

FRANCH, J.

Res no sabem d'aquest pintor fora de la notícia que de la seva existència en dona aquest retrat, el qual sembla ésser pintat amb més devoció i bona voluntat que geni i empenta. L'absència de dades sobre l'artista no ens permet de dir gran cosa més sobre la seva personalitat, que no se'ns mostra pas excessivament destacada per aquesta mostra de la seva producció.

GIMFERRER, M.

Res no hem pogut esbrinar d'aquest pintor; la minsa bibliografia d'art que aleshores, durant la primera meitat del segle XIX, coneixien els catalans no ha recollit cap rastre de la seva obra. Per la procedència dels dos retrats exposats podem pensar que fou fill de Figueres o que residí algun temps en aquesta ciutat. Es una pintura intelligent i amb un gran afany de precisió. Gimferrer sabia bé l'ofici: la seva pintura està admirablement ben conservada.

GÓMEZ I POLO, SIMÓ

Neix de pares molt humils, a Barcelona, el 3 de març de 1845. La precocitat de la seva intelligència fa que els seus pares s'esforcin a donar-li carrera. Ingressa a la Universitat per seguir la carrera d'enginyer. Mostra, però, adversió a aquests estudis i decideix aviat abandonar-los. En visitar un dia un taller de gravador al boix, se li desvetlla la seva veritable vocació. Aprèn el dibuix litogràfic entre 1858 i 1862 en el taller d'Eusebi Planes. Ingressa després a l'Escola de Belles Arts, on rep lliçons de Claudi Lorenzale. Rep també lliçons particulars de Martí i Alzina i J. Serra. Fascinat per París, aconseguí finalment d'anar-hi en 1863. Entra a l'Escola Imperial, els tallers de pintura de la qual dirigien aleshores Cabanel, Pils i Gerôme. Feia estudis del natural i alhora copiava els grans models del Louvre: Van Ostade, Murillo i d'altres. Esgotats els recursos familiars, els pintors Cabanel i Robert Fleury tracten d'obtenir per a Simó Gómez una pensió de la reina Maria Cristina que aleshores (1865) residia a París. Denegada la pensió, Simó Gómez torna a Barcelona. El producte de la venda d'una còpia del Louvre li permet de fer una ràpida visita a Madrid. La visió dels grans mestres espanyols és per a ell una revelació. En 1866 exposa a l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona un *Sant Sebastià* que li val censures i fins insults. Poc temps després, en canvi, presenta dues teles en una exposició que són rebudes amb

elogi. Una d'elles fou adquirida per un alemany i figurà en les exposicions de Düsseldorf i Munic. El producte d'aquestes pintures li permet de fer un altre viatge a Madrid. Torna a Barcelona en 1869. Viu al taller del Poble Sec que li havien fet construir els seus pares. Produeix en aquesta època les teles més notables. La pintura de Simó Gómez és influïda de l'holandesa i de l'espanyola. Excelleix Gómez en la pintura de retrats, sobretot en la de retrats femenins i joves. L'expressió que sap donar als ulls dels personatges retratats és d'una vitalitat i d'un sentiment verament fascinadors. Una particularitat d'aquesta pintura de retrats és que amb una paleta restringida en excés dona la impressió d'una gran riquesa de color càlid. Això quan reïx, perquè aquest pintor té caigudes ben malmetedores. Ha pintat escenes de gènere; algunes són al Museu de Barcelona. A desgrat de la seva irreligiositat pintà també nombrosos temes religiosos. Porta però una vida molt disbauxada. Mor el 6 de febrer de 1880.

GRANER I ARRUFÍ, LLUÍS

Neix a Barcelona en 1863. Estudia a l'Escola de Belles Arts. Es pensionat per anar a París en 1886. En torna en 1891. Pren part en nombroses exposicions estrangeres i en les nacionals de Madrid. Obté distincions en gairebé totes. Es fa famós, sobretot, per la pintura d'efectes de llum artificial. Funda els *Espectacles-Audicions Graner* que esdevenen molt populars. Més tard marxa als Estats Units, on obté un gran èxit i fa molts retrats de les personalitats importants d'aquell país. La seva pintura sembla informada en una gran admiració per Velázquez. Aquest velazquisme s'accentua en els darrers temps de la seva primera estada a Barcelona. Potser és millor la seva pintura de gènere de la primera època, pintura menys torrada, més clara i de més petites dimensions. Arribà a pintar composicions amb nombroses figures de cos sencer i de grandària natural. Torna en 1927 i mor a Barcelona en 1929.

GRENZNER, EDUARD

Fill de pares austríacs, nacionalitzat espanyol. El seu pare tingué a Barcelona una indústria de vidre i porcellana. L'artista neix a la nostra ciutat, va a les classes de Llotja a estudiar dibuix i pintura. Passà una temporada a Cuba, on treballà molt com a retratista. Pinta molt a Olot i a Barcelona. Pren part, especialment, en les Exposicions de Belles Arts de 1858 i 1859. Fou molt amic dels artistes del seu temps; un dels germans Vallmitjana li féu el retrat en escultura. A Olot, on morí, pintava molt sovint amb Joaquim Vayreda. Grenzner és un artista format directament a l'escola *nazarena* que funden a Roma els alemanys Overbeck i Cornelius, un primitivisme italianitzant, afectadament misticista, ço que traspua àdhuc en la pintura overbeckiana de retrats.

JUNYENT, SEBASTIA

Neix a Barcelona en 1865. Estudia a l'Escola de Belles Arts. Es deixeble d'Antoni Caba. Es pensionat per la Diputació Provincial primer a Madrid i després a París. S'especialitza en retrats i celebra moltes exposicions a Barcelona. Es dedica també a treballs ornamentals i a pintura de gènere, en la qual realitzà obres importants. Aquest artista començà sota la influència de l'art francès i acabà influït pels pintors madrilenys més literaturistes, ells mateixos influïts per les ranciors del Museu del Prado. Així la pintura de la seva primera època, clara, fresca, gaia i d'impressió directa, és la millor. També féu Junyent alguns deliciosos retrats dintre aquesta tendència realista i optimista. Els retrats que d'ell s'exhibeixen ací representen la seva millor tendència. En vida, S. Junyent fou poc apreciat; injusta actitud del públic i de la crítica, la qual l'adolorí fins anorrear-lo. Junyent exercí durant algun temps la crítica artística a la revista setmanal *Juventut*; l'exercí amb discerniment i amb severitat. Mor a Barcelona en 1908.

LLIMONA I BRUGUERA, JOAN

Neix a Barcelona el 20 de juny de 1860. Rep lliçons de Frederic Tries. Es també deixeble a l'Escola de Belles Arts de Martí i Alzina i d'Antoni Caba. La facilitat pels estudis li fa començar de primer la carrera d'enginyer i després la d'arquitecte, que abandona quan només li mancaven poques assignatures. La seva vocació imposada, marxa a Roma, en 1881. Dibuixa a l'Acadèmia nocturna de Gigi. Tornat a Catalunya, treballa especialment en composicions murals, tals com les del cambril de la Verge de Montserrat, l'església de l'Escorial, de Vic; la de Sant Felip Neri, de Barcelona; del Palau de Justícia, etc. En 1915 celebra junt amb el seu germà Josep i el pintor Fèlix Mestres una gran exposició a Madrid. Té part principal en la fundació del Círcol de Sant Lluç, de caràcter, ans que artístic, religiós. Joan Llimona pinta encara una mica influït pel primitivisme de l'escola d'Overbeck i amb preocupacions proselitistes que sovint no afavoreixen gaire la seva pintura. El misticisme del moment preraphaelista li contagia també quelcom de l'afectació de l'escola anglesa. Joan Llimona excel·leix en la pintura simplificada, un xic escenogràficament, un xic també cartellísticament, del paisatge. Les seves harmonies gris-blavoses en aquesta especialitat són quasi sempre exquisides. L'aplom de la seva pinzellada és impressionant. El retratisme no fou pas el fort de Joan Llimona. Mor a Barcelona el 23 de febrer de 1926.

LORENZALE, CLAUDI

Neix a Barcelona el 8 de desembre de 1815. Estudia a l'Escola mantinguda per la Junta de Comerç, fins als vint-i-dos anys, que marxa a Roma. Torna en 1844 i para un taller on dóna lliçons de dibuix. En 1851 la Junta de Comerç el nomena director supernumerari de l'Escola i li confia l'ensenyament del dibuix. En 1858 és nomenat director de l'Escola de Belles Arts, càrrec que manté fins a 1885. Té nombrosos deixebles. Es a Espanya el representant més destacat de les idees estètiques d'Overbeck.

Es acadèmic de la Real de San Fernando i vocal de la Comissió de Monuments Històrics i Artístics. La Diputació i l'Acadèmia de Belles Arts el deleguen, com a representant, en les festes del Centenari de Miquel Angel celebrades a Florència en 1875. L'art de Lorenzale és en general ponderat i més aviat conceptista, com a propi de l'escola que seguia, però en els retrats de cos enter i de mida petita que ara s'exhibeixen el pintor es sobrepassa, almenys en la manera patètica i originalíssima de compondre. Claudi Lorenzale val també pels nombrosos deixebles que fisonà. Té tots els defectes i qualitats de l'escola d'Overbeck. L'aspecte cloròtic d'algunes d'aquestes efígies sembla degut, més que a la moda romàntica de l'esgrogueïment de les cares femenines, a l'ús d'algun vermell de mala fabricació que ha perdut del tot: el retrat de senyora vella (núm. 61) ho fa creure. Mor en 1889.

MARTÍ I ALZINA, RAMON

Neix a Barcelona en 1835. Després de les primeres lletres comença a cursar el batxillerat. No és aquesta la seva vocació, i als catorze anys aconsegueix que el deixin assistir a les classes de nit de dibuix a Llotja. En 1845 pren la resolució de guanyar-se la vida pintant. Fa molts retrats a Mataró i té una gran acceptació entre les famílies modestes. S'ajuda també fent traduccions. En 1852 guanya una càtedra de dibuix geomètric a Llotja. Dos anys més tard la de dibuix de figura a la mateixa Escola. En 1858 obté una tercera medalla a l'Exposició de Madrid. En 1860 una segona medalla. De 1860 a 1870 és la seva època de plenitud. Desplega una gran activitat. Arriba a tenir set tallers. Per imperatiu de les seves conviccions polítiques, no vol jurar la Constitució de l'any 70, i és destituït de la càtedra de Llotja. Per la mateixa raó no accepta el títol de pintor de cambra que la reina Isabel li ofereix. Durant la restauració li és retornada la càtedra. Tracta de reorganitzar l'ensenyament. Contra la còpia d'estampes, vol imposar l'estudi del natural. Mentrestant pel seu obrador passa tota una generació de paisatgistes: Pahissa, Vayreda,

Urgell, Galofre, Torrescassana... Es plany de no poder viatjar gaire. Fa un viatge a Madrid, un altre a París durant l'Exposició Universal. Una petita estada en 1898. Sembla que s'arribà a Bèlgica i a Holanda. Una de les seves grans preocupacions és la d'organitzar les Exposicions d'Art de Barcelona, exposicions que més tard patrocinà l'Ajuntament. De 1880 a 1894 entra en un període angoixós de treball. Empès per necessitats econòmiques industrialitza la seva producció per a un màxim rendiment. Martí i Alzina té diverses tècniques i maneres; les principals són una manera a la Courbet, la qual aplica especialment a la figura humana, i una manera que podríem qualificar d'impressionística, però sense relació conscient amb els mestres impressionistes, un divisionisme de la pinzellada que Martí i Alzina troba tot sol, quan encara ningú no parlava a Barcelona d'impressionisme. La seva pinzellada fogosa, abundant i segura no té rival en l'art català. El gran retrat de senyora (núm. 34) amb faldilla blava que ara s'exhibeix és en la seva quasi totalitat una obra meravellosa de realisme a la Courbet, tal vegada superior a Courbet. Colorista profund, Martí i Alzina és també un formidable dibuixant. Cal remarcar l'aspecte exsangüe d'algunes figures femenines de Martí i Alzina, ço que sembla degut a l'oxidació d'algun vermell de mala fabricació. Mor a Barcelona el 21 de desembre de 1894.

MASRIERA I MANOVENS, FRANCESC

Neix a Barcelona el 21 d'octubre de 1842. Després de treballar des de 1856 al taller de joieria del seu pare, es trasllada a Ginebra on aprèn el procediment de la pintura en esmalt. Això esperona la seva vocació per les belles arts. Tornat a Barcelona, ingressa a l'Estudi-Acadèmia de Josep Serra i Porson. En 1876 obté a l'Exposició de Belles Arts de Madrid una segona medalla. Pren part en moltes altres exposicions de Madrid i de Barcelona i a la Universal de París de 1878. Viatja molt per Espanya i per Europa. Funda, en companyia del seu germà, l'estudi-taller del carrer de Bailèn. L'art de Francesc Mas-

riera no fou molt estimat pels altres artistes i els amateurs ja en vida del pintor, quan aconseguia els grans èxits entre la nostra burgesia retratable, perquè el pintor abusà de les morbideses i del colorisme teatral i efeminat. Però, a part d'aquests esgarriaments, Francesc Masriera pintà algunes figures femenines que encisen per llur gràcia feminitat i per d'altres valors purament pictòriques. També excel·leix en la pintura de flors. La seva tècnica és impecable quasi sempre: les seves obres conserven tota la frescor del primer moment. El retrat de perfil ací exposat (núm. 15) és ben característic de la bona manera de Francesc Masriera. Mor a Barcelona el 15 de març de 1902.

MERCADER, BENET

Neix a La Bisbal el 6 de març de 1831. El seu pare hi feia de pintor. A desgrat de la vocació que el noi sent per aquesta professió, hom l'obliga a aprendre l'ofici de sabater. Però al cap d'un any no aguanta més i s'insubordina. Fa l'aprenentatge de pintor al costat del seu pare. Als disset anys però, per dissensions familiars, se'n va amb un germà seu a Barcelona. Proven de guanyar-se la vida fent de daguerreotipistes. Però el daguerreotip no els dóna prou. Es dedica aleshores a la pintura ornamental. Mentrestant estudia a Llotja. Pinta retrats per quaranta pessetes. Els seus mateixos deixebles es riuen de la seva poca traça. En 1853, amb uns quants diners arreconats amb aquells treballs, marxa a Madrid. Entra a l'Escola Superior de Pintura i Escultura, i és deixeble de Carlos Luis Ribera fins 1857. Amb els seus condeixebles Rosales, Alejo Vera i Palmaroli, formen un grup a part que es distingeix per la serietat i entusiasme pel seu treball. En 1858 marxa a París. Viu sol, menja malament, treballa de les primeres hores del matí a les darreres del vespre. En 1863 se'n va directament a Roma. Es allí — segons el seu únic biògraf seriós, Feliu Elias — on es descobdella el talent extraordinari de Mercader. Hi té un gran taller a la Via San Nicolo Tolentino. Es la seva època de plenitud. Ell i els pintors del seu grup menyspreen pro-

fundament Fortuny que omple aleshores Roma amb la seva glòria. En 1866 obté — cosa insòlita en un estranger — el Gran Premi a l'Exposició de París, i la seva fama augmenta molt. En 1867 obté igualment primera medalla a Madrid i la mateixa recompensa a Viena en 1872. L'obra de Benet Mercader culmina en el gran quadro que representa la traslació del cos de Sant Francesc (*Museo de Arte Moderno*, Madrid); la resta, certament valuosa, és força inferior a aquesta obra que sembla determinar el punt de partida del realisme de la pintura catalana en ple romanticisme. En conjunt la pintura de Mercader és d'allò més seriós en la pintura catalana. Dibuix cenyidíssim, composició sàvia i pausada a la manera d'Overbeck, paleta severa i solemne. Mercader és, amb tots els defectes que hom pugui retreure-li, amb una certa timidesa com d'inexperiència, un dels valors més fermes del nostre art. La seva estada a Roma dura fins a 1870. La seva salut l'obliga a canviar de clima i a tornar a Barcelona. Hi mor el dia 10 de desembre de 1897.

MESTRES I BORRELL, FÈLIX

Neix a Barcelona el 30 de gener de 1872. Es deixa de l'Escola de Belles Arts de Barcelona. Obté en 1887 el premi de la Diputació per continuar els estudis a París i a Madrid. Guanya primeres medalles a l'Exposició Nacional de València de 1910, a la Internacional de Barcelona de 1911, segona medalla a la de Madrid de 1912, i altres distincions a les mateixes ciutats i a Brusselles. Es catedràtic a l'Escola d'Arts i d'Indústries i a la de Belles Arts, i acadèmic numerari de la de Belles Arts de Barcelona. Fèlix Mestre és un dels pintors més traçuts, el mateix per a la pintura de gènere, que per al retratisme, que per a la pintura mural. Els seus retrats són bells d'expressió i de composició. La seva decoració del Col·legi de Notaris i de l'Acadèmia de Ciències quedarà com una bona fita en la nostra pintura mural; així mateix la decoració de l'absis de l'església del Remei, a Caldes de Montbui. Bon dibuixant i compositor d'empenta. Fèlix Mestre morí a Barcelona pel febrer de 1933.

MIRALLES, FRANCESC

Neix a València el 1848. Estudia a París on s'estableix; hi pinta escenes del gran món i és molt sol·licitat pels marxants. Obté medalles de plata a Dieppe, en 1875, i a Angulema, en 1877; d'or, a Montpeller, en 1885 i de bronze en 1896. Torna a la Península en canviar les tendències pictòriques que havien fet la seva fama. Miralles és un dels pintors més injustament oblidats. Potser no n'hi ha cap més, després de Fortuny, que tingui una gràcia tan fina en la representació de la vida moderna i sobretot en la pintura de la dona a la moda del temps d'Alfons XII. És exquisit en el dibuix, en el color clar i optimista, en la pinzellada sàvia i plena d'intenció, en la traça elegant i en la seva dicció més aviat parisenca que barcelonina. Mor a Barcelona l'1 de novembre de l'any 1901.

MOLINÉ, M.

Res no sabem d'aquest pintor, que no ha deixat rastre en la nostra bibliografia d'art ni en la memòria de la gent. Si hem de jutjar del seu talent artístic per aquesta mostra, no n'hi ha, en veritat, per mostrar-nos-en molt convençuts. Es un retrat pintat amb més bona fe que qualitat pictòrica.

MONTORIOL, NARCÍS

Poc podem dir de Narcís Montoriol considerat com a pintor. Si fou ben densa d'esdeveniments i peripècies de tota mena la vida tota de l'illustre inventor de l'*Ictineu*, quant a les seves activitats artístiques, és ben poc lloc el que hi ocupen. El retrat que en aquesta exposició és exhibit, l'hem de considerar com a obra de joventut i és ofert al públic per la seva qualitat anecdòtica. Pocs dels nostres conciutadans s'imaginarien que en la vida agitada i turbulenta de Narcís Montoriol quedés lleure per al cultiu de la pintura. Montoriol, com és sabut, nasqué a Figueres el setembre de 1819 i morí a Sant Martí de Provençals pel setembre de 1885.

PARERA, JOSEP

Neix a Barcelona. Es deixeble de l'Escola de Belles Arts. Resideix algun temps a Itàlia fins a 1859. Pren part en les Exposicions Nacionals de 1860 i de 1864. Obté mencions honorífiques en diverses Exposicions de Belles Arts. Sembla que, ultra la pintura, aquest artista conreava també l'escultura. Així ho assegura l'actual propietari del retrat. Poca cosa més es sap de Josep Parera.

PLANELLA I RODRÍGUEZ, JOAN

Neix a Barcelona a mig segle XIX. Deixeble de Llotja; pensionat a Roma i a Venècia. Pintor de gènere i d'història, notable per la relativa riquesa de la seva paleta i per la fogositat de la pinzellada. Els quadros d'història, influïts dels francesos i de Rosales, eren de vegades d'enormes dimensions: un d'ells al nostre Museu d'Art Modern. Tingué èxits a París i en altres capitals europees. Ni en les enciclopèdies, ni en els historiadors que hem pogut consultar, no es determina la data de la naixença de tan notable artista ni la de la seva mort.

RODES I ARIES, VICENÇ

Pintor valencià, especialitzat en el retratisme en bust, executat al pastell, adés sobre paper gris-blau, adés sobre seda blava. L'entonació d'aquests pastells sol ésser per tal motiu blavosa, i d'un blau que traspua a les carnacions de vegades desagradablement. Fou gran admirador d'Ingres, el reflex de l'obra del qual és ben visible en la del nostre artista. El talent de dibuixant, el fisonomisme i el caractericisme de Rodes li atorgaren justa fama de bon retratista, el millor del seu temps a Barcelona, on s'instal·là en 1820 i exercí el professorat oficial, que obtingué en 1834, arribant a director de l'Escola, interinament en 1837, i com a efectiu en 1840. Neix a Alacant, sembla, en 1783, per

bé que el seu biògraf, Carles Pirozzini, el fa néixer l'any 1791, i mor a la nostra ciutat en 1858. Fou acadèmic de València i de Barcelona, i retratista de Ferran VII.

ROSSINYOL I PRATS, SANTIAGO

Neix a Barcelona el 25 de febrer de 1861. Treballa fins als 25 anys a l'escriptori de la indústria del seu avi. Assisteix, mentrestant, al taller de Tomàs Moragues i al Centre d'Aquarellistes del qual és un dels fundadors. En 1882 pren part a un concurs del Foment, per fomentar l'art decoratiu, amb una collecció de dibuixos de ferros forjats. Aviat n'esdevé colleccionista. L'any 1884 fa la primera exposició a can Parés, acompanyat de Casas i Clarassó. Resolt a consagrar-se plenament a la pintura, marxa a París als 26 anys. N'hi està set, vivint-hi una vida divertida i pintoresca amb Clarassó, Canudes i Casas. Els darrers temps al Quai d'Orsay (Illa de Sant Lluís) amb Zuloaga. Assisteix a les nits a l'acadèmia de l'Avinguda de Clichy, de la qual eren professors Gerveux, Chartran, Carrière i Puvis de Chavannes. Es una època molt fecunda i inquieta i Rossinyol fa amistat amb la gent més interessant de París. En els últims temps, adquireix els famosos *Grecos* del Cau Ferrat. Exposa, per primera vegada, al *Salon*, del qual era, ja feia temps, *sociétaire*. Durant l'estada a París havia fet diversos viatges a la Península. Havia pintat el seu primer jardí a Granada. Quan en té una bona sèrie els exposa a can Bing, de París, amb un èxit esclatant. En 1892 adquireix a Sitges dues casetes de pescador i funda el Cau Ferrat. En 1908 i en 1912 aconsegueix a Madrid primeres medalles. Mentrestant, en 1888 havia començat a col·laborar a *La Vanguardia*, i en 1896, en català, a *L'Avenç*. D'aleshores ençà reparteix la seva activitat prodigiosa entre la pintura i les lletres. La pintura rossinyolesca té tres èpoques ben diferenciades: la primera època, que és la més realista, tipista, un xic a la manera de Moragues; la segona que és realista a la manera de Whistler, la tan retreta època grisa tan ben conreada també per Ramon Casas; i per fi

l'època llampant i romàntico-burgesa dels jardins i dels paisatges teatrals. Les dues primeres èpoques són les més importants sens dubte, i en aquelles èpoques es troben els millors, gairebé els únics, retrats pintats per Rossinyol. També d'aquells dies són els seus admirables dibuixos, particularment els dibuixos de figures, dels quals el Cau Ferrat conserva bons exemplars. Rossinyol excel·lí en el retrat, però, al revés de Casas, que pintà principalment retrats femenins, els millors de Rossinyol són retrats masculins. El retrat de la que fou després esposa del pintor, exhibit ací (núm. 7), és dels millors que pintà. En 1926, carregat de glòria, és homenatjat a Sitges pel poble de Catalunya. Mor a Aranjuez, un dels seus llocs predilectes, on havia anat a pintar, el 13 de juny de 1931.

SARDÀ LADICO, FRANCESC

Nasqué a Barcelona vers l'any 1870 i morí a començaments del segle actual. Era fill del cèlebre escriptor i crític literari Joan Sardà Lloret. Es significà en el retratisme, gènere que conreà amb èxit donades les seves grans aptituds per a la reproducció del natural directa i sense estilització ni fantasia. Estudià a Llotja i féu pràctica constant del dibuix a la classe del natural del Cercle Artístic de Sant Lluc, després perfeccionà la seva tècnica a les acadèmies de París durant un any. El seu color és fresc i d'harmonies clares i daurades. Fou un temperament fred i sense preocupacions ni dalers, almenys en aparença. De fet la seva pintura demostra més traça que sensibilitat.

SERRA GISBERT, JAUME

El retrat catalogat amb aquests nom i cognoms està signat J. Serra. Creiem que es tracta de Jaume Serra Gisbert. Aquest artista neix a Sant Genís de Vilasar el 5 de gener de 1834. Marxa a Barcelona, on aprèn l'ofici de joier al taller d'Antoni Figuerola i assisteix a les classes de dibuix de Llotja. Deixa aviat l'ofici i es dedica de

ple a la pintura i al dibuix decoratiu. Fa les il·lustracions de l'*Album Enciclopédico Pintoresco de los Industriales*. En 1856 es trasllada a Madrid, on estudia els museus. Obté, en 1858, medalla de plata en l'exposició d'ornamentació decorativa de l'Escola de Belles Arts. En 1860 és nomenat, per oposició, professor de dibuix lineal d'aquesta escola. En 1864 torna Madrid acompanyat d'Antoni Caba. L'Estat li encarrega la il·lustració de l'obra *Monumentos Arquitectónicos de España*. Fa un viatge en companyia de Pedro de Madrazo a Navarra i Bascònia per pendre apunts destinats a l'esmentada obra. S'especialitza en l'art de la metallisteria, vestuari i mobiliari. En 1867 organitza a Barcelona la primera exposició d'Arts Sumptuàries que es celebrà a Espanya. En 1869 publica una *Colección de modelos para la enseñanza del dibujo*, que és emprada encara en moltes Escoles de Belles Arts. En 1875 obté medalla d'or oferta per la Societat Econòmica d'Amics del País, al millor projecte original d'un tema decoratiu. Pren part en la decoració de la Universitat, del Govern Civil, del Liceu. La seva vida de treball és molt intensa. Mor a Barcelona el 8 de juliol de 1877. El retrat que ens és ofert demostra una tècnica delicada i continguda i un bon sentit de caracterització. Tot amb tot, és ben poca cosa per a poder judicar de la personalitat de l'artista.

SOBERANO, DOMÈNEC

Neix i mor a Reus al segle XIX. Hi té una acadèmia particular a la qual assisteixen molts deixebles. La seva glòria més alta és la d'haver estat el primer mestre de dibuix de Marià Fortuny, del qual pressentí el geni. Li és deguda la conservació de moltes teles, dibuixos i apunts de Fortuny. Poca cosa més sabem d'aquest pintor modest i excessivament provincià.

TORRES ARMENGOL, FRANCESC

Neix a Terrassa en 1832. Es deixeble de l'Escola de Belles Arts de Barcelona. Aconsegueix una pensió de la

Diputació Provincial per estudiar a Roma. Pren part en les Exposicions de Madrid de 1864, 1866 i 1887; hi obté diversos premis, i una de les seves pintures és adquirida per l'Estat. Fou pintor d'història, de tendència pregonament realista, amb un esperit com de Jean-Paul Laurens i de Rosales ahora, però amb una manera sensual de posar la pasta que, al nostre entendre, superava la dels dos esmentats mestres. Com que aquest gènere no donava, Francesc Torres es dedicà al retrat, i aquí excel·lí com en la pintura d'història. En el retratisme Torres pogué seguir evidenciant l'alta condició del seu sentiment realista de l'objecte. Pocs pintors aconsegueixen una versió tan fidel i intensa de la fesomia i de l'ànima dels retratats. Aquests viuen en les teles de Torres com si els acabéssim de tractar. També en aquests retrats el pintor terrassenc ens demostra una tècnica tan sòlida i intelligent com en la pintura d'història, si bé menys fogosa i més aplomada. Mor a Madrid el 28 de febrer de 1878.

TORRESCASSANA, FRANCESC

Neix a Barcelona al final de la primera meitat del segle XIX. Cursa pintura a l'Escola de Belles Arts i és deixeble de Martí i Alzina. Obté una menció honorífica a l'Exposició Nacional de Madrid en 1864 i medalla de plata a la de Barcelona del 1871. En una altra exposició de Barcelona (1894) la tela que hi presenta és adquirida per la Diputació. Pintà algun quadro d'història i un d'aquests que representava el monjo Berthold Schwartz, inventor de la pólvora, amenaçant la comunitat amb la voladura del monestir, fou obra de gran composició, amb nombroses figures de grandària natural, la qual treballà durant anys i no arribà a acabar. S'especialitzà en el paisatgisme a tota pasta, a la millor manera de Martí i Alzina. Alguns d'aquests paisatges estan tan bé que es confonen amb els del seu mestre, i els marxants els fan passar per obra d'aquest amb la signatura falsificada. Mor a Barcelona en 1918.

TUSQUETS I MAIGNON, RAMON

Neix a Barcelona en 1837. Fill de comerciants, es veu obligat a seguir aquesta professió. En morir el seu pare, en 1864, abandona els negocis i se'n va a Roma. En 1866, amb una pintura enviada des d'allí, obté una tercera medalla en l'Exposició de Madrid, i l'obra és adquirida pel Museu d'Art Modern. En 1871 hi guanya una medalla de segona classe i alhora esdevé popular. Viatja pels Estats Units, Alemanya, Anglaterra i França. Obté primeres medalles en l'Exposició de Viena (1876) i en la de París (1878). Tusquets fou pintor d'història i de gènere, possessor d'una bona paleta i d'una estimable traça de compositor. Fou tan estimat pels seus contemporanis que l'estrepitosa fama de Fortuny no fou obstacle al seu triomf a Barcelona i a Madrid, on també havia de disputar la glòria als Rosales, Vera, Ferrant, Sans, Rico, Jiménez Aranda, Madrazo, etc. Morí a Roma en 1904.

VAYREDA I VILA, JOAQUIM

Neix a Girona, el 23 de maig de 1843. Als nou anys entra a l'Escola de Belles Arts, d'Olot, dirigida per Narcís Pasqual. Més tard, a Barcelona, és deixeble de Martí i Alzina. Durant la guerra carlina s'exilia voluntàriament a França i pinta paisatges del Migdia. Fa alguns viatges a París, on estudia especialment les obres de Corot. En tornar es casa i obre taller a Barcelona. Prefereix, però, Olot. Fa una vida retirada. Obté primeres medalles a París, Viena, Berlín, Niça, Madrid i Barcelona. És molt fecund. A part de nombroses col·leccions de dibuixos al llapis, aiguatintes, aiguaforts i sanguines, deixa 250 pintures catalogades i escampades en diversos museus i col·leccions particulars. J. Vayreda és el fundador de l'anomenada escola d'Olot, de la qual és el mestre eminent. Ha fet deixebles que conrearen un art semblant, els Berge, Domenge, etc., les obres dels quals passen de vegades com de mà del mestre. No pas molt bon pintor de figures, J. Vayreda és, en canvi, un paisatgista refinadíssim, d'un bucolisme tendrament líric, una mica femení,

però tanmateix poderós. El més petit d'aquests dos retrats que s'exposen (núm. 137), una mica dintre l'escola de Corot, és molt reeixit dintre la precarietat de la pintura de figures de Joaquim Vayreda. Mor a Olot el 31 d'octubre de 1894.

VERMELL I BUSQUETS, LLUIS

Neix a Sant Cugat, el 10 de novembre de 1814. Orfe de molt nen, és asilat de la Casa de Caritat, de Barcelona, i, durant diverses malalties de la seva infantesa, hospitalitzat a l'Hospital de la Santa Creu. Fa alguns cursos al Seminari de Barcelona, però abandona aviat aquests estudis per l'aprenentatge del dibuix i l'escultura, que exerceix als tallers de Josep Pagès, Andreu Serrat i Nicolau Malagarriga. Es també deixeble de Claudi Lorenzale a l'Escola de Belles Arts. Pels seus viatges desconcertants, és anomenat *el Pelegrí*. En un dietari que és un document preciós sobre els homes i els costums de la seva època, relata la seva vida de vagabund. Marxa a Roma en 1834 i para taller al Corso, on treballa per a la basílica de Sant Pau. En 1839 se'n va a Nàpols i, després, a Florència. Torna a Barcelona en 1842. Es dedica, aleshores, als retrats en miniatura, i recorre tot Catalunya, pintant-ne sobre vori, coure i pergamí. Hom calcula que arribà a produir-ne un miler. En 1855 tanca la tenda que tenia al carrer de la Canuda i se'n va de primer a Madrid i després a París. En 1858 torna a la Península. Esculpeix en marbre, bronze, vori, pedra de Siena, ferro i en blocs de sal. Fa, per encàrrec de molts personatges, còpies exactes de les obres més cèlebres de l'Escola florentina i del Renaixement. Mai, però, no aconsegueix una posició folgada. Mor a la seva vila de naixença, Sant Cugat, en 1862. No es pot dir de Vermell que sigui un gran artista, encara que ell sembla haver tingut sobre el seu art idees més optimistes. Al claustre de Bellpuig deixa gravat profundament amb grans lletres el seu nom i la data d'aquesta gesta que tal vegada havia d'ésser memorable.

VICENS, JOAN

Neix a Barcelona en 1830. Estudia a l'Escola de Belles Arts, sota la direcció de Jaume Batlle. Esdevé, en 1856, professor d'aquesta escola. Pintà part del sostre del desaparegut Teatre Líric i dues figures allegòriques per al Paraninfo de la Universitat. Obté medalla de tercera classe en l'Exposició Nacional de 1864, de Madrid. A Barcelona fou mestre de molts artistes que despuntaren en finir el segle XIX i en començar l'actual, entre ells Ramon Casas. Caldria conèixer més a fons l'obra d'aquest fort professor, tan ben representat amb el retrat femení de la present exposició, una de les obres més mestriolament pintades en aquest conjunt. Mor a Barcelona en 1886.

VIDAL, LLUISA

Deixeble de Mas i Fontdevila. Mor a Barcelona en 1918. L'art d'aquesta pintora té força punts de contacte amb el del seu mestre: és ric i viu de color, de paleta clara i rica; el dibuix és graciós i, naturalment, més femení que el de Mas i Fontdevila. Lluïsa Vidal féu nombrosos i estimables retrats. Es la més ben dotada, probablement, de les pintores catalanes. Potser fou influïda també per la pintura de Francesc Sardà.

LES FOTOGRAFIES D'AQUEST CATÀLEG SÓN DE
F. SERRA; ELS GRAVATS, D'ANTONI
MARTÍ; LA TIPOGRAFIA,
D'IMPRESOS
COSTA

REPRODUCCIONS

Anònim

Núm. 21

Anònim
Núm. 101

Epifani de Fortuny
Núm. 115

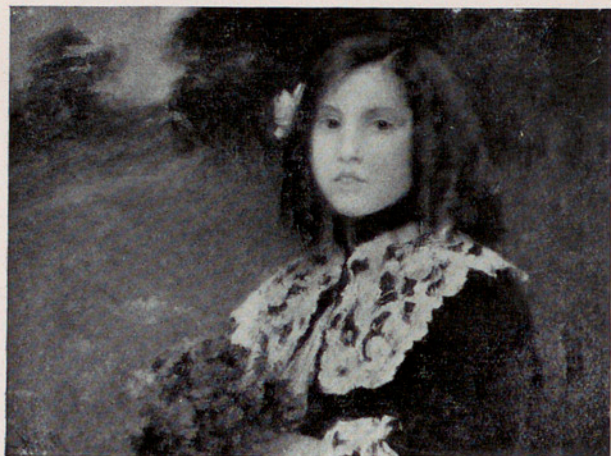

Josep Arrau i Barba

Núm. 46

Joan Brull
Núm. 117

Pere Borrell
Núm. 81

Antoni Caba

Núm. 1

Ricard Canals

Núm. 48

Ramon Casas

Núm. 133

Miquel Carbonell Selva

Núm. 112

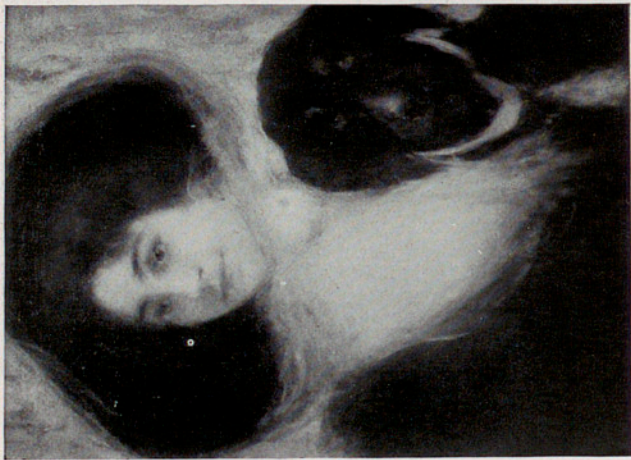

Pelegrí Claver

Nú n. 66

Aleix Clapés
Núm. 83

Lluís Graner
Núm. 86

Antoni Casanova Estorach

Núm. 139

Joaquim Espalter
Núm. 71

Antoni Ferran
Núm. 51

Manuel Ferran

Núm. 87

Marià Fortuny

Núm. 91

J. Franch
Núm. 121

Eduard Grenzner
Núm. 50

Miquel Fluixench

Núm. 44

M. Gimferrer

Núm. 38

Simó Gómez

Núm. 43

Hermenegild Daunas

Núm. 9

Joan Llimona

Núm. 23

Sebastia Junyent
Núm. 80

Claudi Lorenzale

Núm. 6o

M. Moliné

Núm. 114

Joan Planella i Rodríguez

Núm. 24

Ramon Martí i Alzina

Núm. 37

Francesc Masriera

Núm. 22

Benet Mercader

Núm. 26

Félix Mestres

Núm. 25

Francesc Miralles

Núm. 118

Narcís Montoriol
Núm. 113

Josep Parera
Núm. 90

Vicenç Rodes

Núm. 74

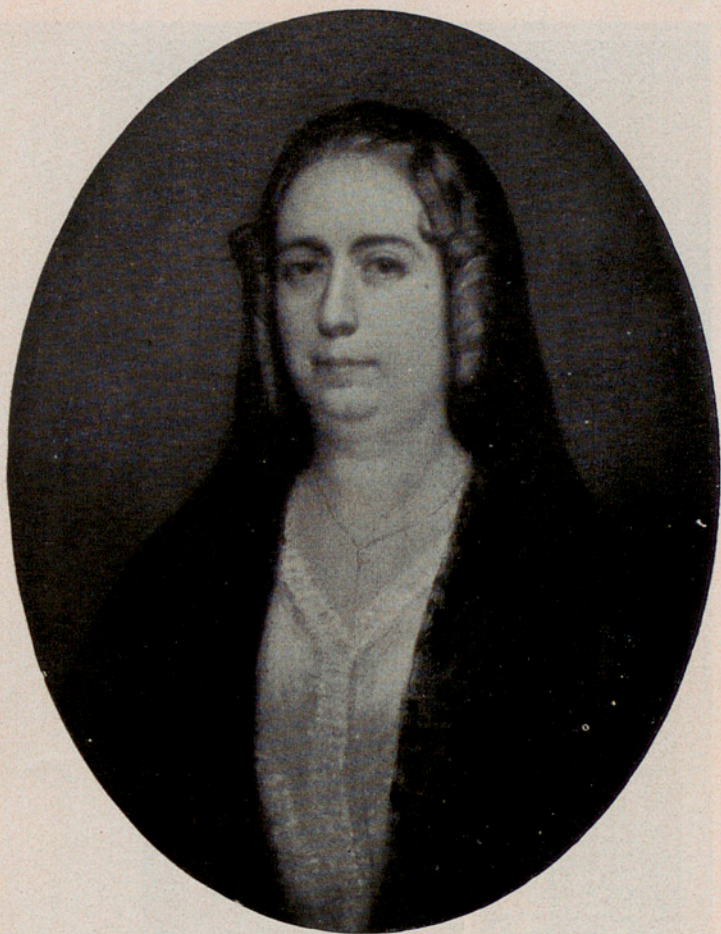

Santiago Rossinyol

Núm. 7

J. Serra
Núm. 108

Francese Sardà Ladico

Núm. 77

Domènec Soberano

Núm. 142

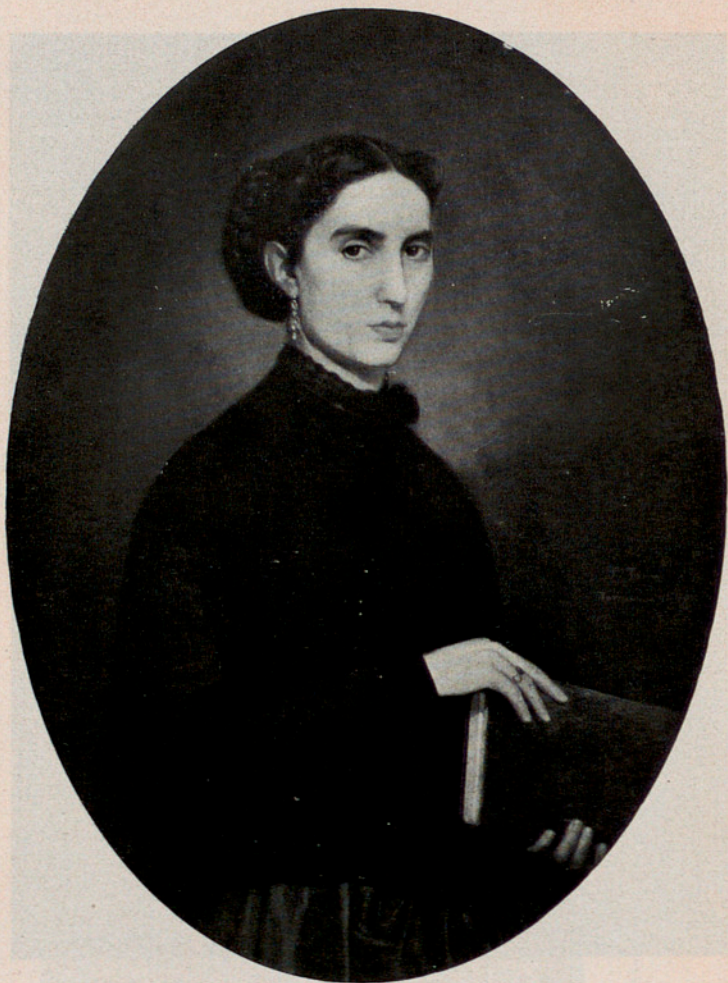

Francesc Torrescassana

Núm. 54

Francesc Torres i Armengol

Núm. 36

Ramon Tusquets

Núm. 20

Joaquim Vayreda

Núm. 8

Joan Vicens

Núm. 5

Lluís Vermell

Núm. 73

Lluís Vidal

Núm. 75

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1501178680

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DE BARCELONA

BIBLIOTECA *R. Mar.*

REG. 42.371 ^{C¹}/₁₃

SIG. 75.041/463.1) '18/19'

Sal

487